

Nepodpisani se doplati na tiskaju. Prispjelana se lista tiskaju po 5 kv. svaki rodnak. Oglasi od 8 rodakah stoje 80 nč., za svaki r. dak višo 5 nč.; ili u slučaju opetovanja na pogodbe sa upravom. Novci se štiju postarskom napucnicom (as-sogno postale) na administraciju „Naslo Sloge“ imo, pravilno naj-bliži pošta valja točno osnadiiti.

Komu list nedodje na vrijeme, aka to javi odgovorniku u otvorenu pismu, za koje se ne plaća postarina, ako se izvana napiše: „Reklamacija“.

NAŠA SLOGA

Izlazi svakoho četvrtka na olovo rka.

Doplat en novčanaju ako se i ostakaju.

Nobilijgovani listovi se noprizajmo. Predplata u postarimn stoji 5 for., za seljake 8 for. na godinu Razmjerno for. 2 1/2, i 1 za polgodino. Izvan carvine višo postari.

Na malo jedan broj 5 novč.

Uredništvo i administracija naše se u Via Fanelo br. 14.

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slegom rastu male stvari, a nesloga sve pokrvari“. Nar. Po.

Govor

zastupnika prof. Vjekoslava Spinčića, izrečeno u sjednici carsvinoga vijeća dne 12. t. m. kod podrobne rasprave državnog proračuna.

(Nastavak i konac.)

Nadalje spominjam ono, što se n. pr. tiče slučaja dra. Leginje i što je rečeno ovdje u odgovoru na interpelaciju, da je kotarsko poglavarstvo činilo i ovo i ono. A ja kažem još i sada, da je kotarsko poglavarstvo dra. Leginji 2. decembra odgovorilo, da njemu nije ništa o tom slučaju poznato, ili da ništa o tomu nije saznao, premda je žandarmerija o tomu pisala kotarskomu poglavarstvu.

Što se tiče slučaja Knavca u Topolovu, to je žalostno, da se je tuj ponovno reklo, da su iztrage ostale bezuspješne. Moja gospodo! Kad se nešto iztraživati, onda naravno iztrage ostaju bezuspješne. Bilo bi vama žalostno za oblasti, kad mnogo ljudi demonstira proti komu, pa da ne mogu naći krivca.

Što se tiče trećega slučaja u interpelaciji, to se ovdje kaže, da je kotarsko poglavarstvo u Pazinu kaznilo izgređnike. Poglavarstvo ih u obće nije htjelo kazniti, nije ih ni pozvalo, to je dapače žandarom nalozilo, da ne trebaju nikakvih potankostih izkazivati. Kotarsko poglavarstvo je tek usljed stroga naloga namjestništva, pošto se je načelnik tamo pritužio, izgređnike kaznilo sa 5 forinti globa i to takove, koji su kasnije bili osuđeni dak na šest nedjelja zatvora.

Iz nekih odgovora na interpelaciju može se vidjeti, kako su e. kr. oblasti podpuno neuspesne prema zemaljskomu kapetanu, zemaljskomu odboru i istarskom saboru. Ja znam, da je zemaljski odbor istarski dva puta dobio osude državnog sudišta, u kojih se je izrekli, da je taj povriedio zakone: pa ipak se nije e. kr. vlada poslužila §. 11. državnoga temeljnoga zakona od 21. decembra 1867. broj 145. o vršenju vladine i izvršene vlasti. Neću o dalje da govorim o odnošajih kod takozvanih autononnih oblastih. Ja samo kažem: što bi se dogodilo, kad bi n. pr. zemaljski kapetan, zemaljski odbor i sabor kranjski tako postupao proti Niemcem, kojih je samo 5 postotaka u Kranjskoj, kao što to postupaju zemaljski odbor, zemaljski kapetan i sabor istarski proti Hrvatima i Slovincem? Kranjski sabor morao bi to samo jednaput pokušati, ali ne, da naravno nepravdu Niemcem, već da Hrvatima i Slovincem u Istri njihovo pravo pribavi, koje se inače ne može postići ni od e. kr. vlade.

U ostalom nije odgovorio na neko interpelaciju, i to na one od 10., 21. i 22. marča 1893., koje su u novembru 1893. bile ponovljene.

Kako saznajem, na moje će se govoro od decembra prošle godine danas odgovoriti, a taj odgovor očekujem čistom sa-viesti.

Ja bih, gospodo moja, imao i novih dokaza za irredentizam, koji neće nikako da priznaju, nu neću se ni pri tom dugo zadržati. Ja ću samo spomenuti, da je izn mojih govora od 13. i 15. decembra 1893. list „L'Eco dell'Alpi Giulie“ pisao, da je taj list i drugi irredentistički spisi više rasširovan, nego li sam ja to ovdje u carsvinom vijeću kazao.

Zanimivo je također spomenuti, da je gorički „Il Rinnovamento“ jedan put rekao, da je 27 iztiska jednoga broja lista „L'Eco dell'Alpi Giulie“ bilo razšireno po Gorici. Na to je taj list po nalogu e. kr. kotarskoga poglavara morao izpraviti, da to nije istina. „L'Eco dell'Alpi Giulie“ izmijao je i jedno i drugo, to je napisao, da nije bilo toga lista u Gorici razporeno samo 27 komada već 500. Tu je i druga vijest, kako su razšireni listi, izdani na upomenu Obordankovu. List „Il Rinnovamento“ od 10. februara ove go-

dine piše, da je njomu prispjelo u ruku 90 komada. (šita):

„Vilim Obordank s imenom Italije na ustih dana 20. decembra 1892. poginuo od austrijskog konopa; radi njegova mučeništva neka raste mržnja Talijana proti tlađitelju njegove zemlje. U Trstu, 20. decembra 1893. Circolo Garibaldi“.

U isto vrijeme prilježni su također vakovi znakovi (pokazujući jedan znak po poštanskih kutijah u Trstu, na kojih je umjesto orla umetnut drugi znak, a na njemu se čita „Circolo Garibaldi Trieste“). Tih znakova našlo se u mnogu u Trstu. Ja imam također jednu risariju iz Trsta od 18. augusta 1893. kod sebe, ali to ne smije doći u javnost, jer bi bilo odvratno. Još ću spomenuti dvie stvari, koje su karakteristične. Tako je n. pr. trčanska policija poslala jednu notu na občinu Tinjan pod ovom adresom (šita): „No. 2428 Dall' l. r. Direzione di Polizia Trieste alla Loveno Podestaria in Antignana Dist. Pisino. D' Ufficio franco di bollo“.

Dekle o. kr. trčanska policija piše talijanski na jednu čistu hrvatsku občinu istarsku. To je ono, što sam prije rekao, da e. kr. narod žiri talijanski jezik, a ujedno i nemoral, jer svoje dopise unovajaju u ovakove listove. (pokazuju dotični, od jednoga ilustriranoga lista načinjeni omot. — Živahna veselost.)

Ja sam na kraju svojih navoda, to ću još ovo pod konac reći. Prod kratko, u sedmici po uskra, na 29. marča, kako je svoj gospodi poznato. Njeg. Veličanstvo najmilostiviji cesar i kralj došao je u Opuziju, da pobodi Njrg. Veličanstvo njemačkoga cesara. Svi su listovi pisali, kako je osuđeno tamo primljeno Nj. Veličanstvo cesar i kralj. Nj. Veličanstvo dalo je također namjestniku nalog, da za taj sudačni doček zahvali pučanstvu. E. kr. namjestnik je to i učinio u tri jezika, i to u njemačkom, talijanskom i napokon — visoko mlstosi! — i u hrvatskom. To je bilo u jednom skoro čisto hrvatskom kotaru, kako sam prije rekao. Ali je važnije nešto drugo.

Gospodo moja! List „L'Osservatore Triestino“, koji se štampa pod austrijskim orlom, obznannjuje kao službene brojeve „Disposizioni dell'Osservatore Triestino“ kako je narad dočekao vladara te piše, da su Nj. Veličanstvo odmah kod Matuljkih primili sa kliči: „Evviva!“ i „Zivio!“ Nu dalje ne vidi slavoluku, što ga je obćina Kastav podigla, ne vidi nadpisa „Živio Franjo Josip I. naš premilostivi car i kralj“ na tom slavoluku, premda je slavoluk i nadpisa bio vama velik.

Nadalje spominje sve slavoluke, koji su i od privatnika postavljani na celom putu do hotela Štefanije u Opuziji, pa i nadpisi jednoga; napominje i druge okolnosti, također i podvike (acclamazioni), ali nije nigdje spomenuo, u kojem je pretežno jeziku pučanstvo pozdravilo svoga cesara i kralja. A mi, gospodo moja, imademo za to najboljega višokoga svjedoka u njemačkomu cesaru, koji je, kao je pliovin oko otoka Krka, Hrvatstvo nazvao junakimi ljudimi i nadodao, a se veoma rado, što su svoga cesara i kralja tako srdačno dočekali.

Njemački cesar uvidja dakle, da su to bili Hrvati, koji su uz surazmjerno malen broj drugih dočekali cesara i kralja, ali službene novine i ljudi nalaze također i u Matuljah, u čisto hrvatskoj porznoj obćini, gdje su se sabrali ljudi cele velike obćine kastarske, gdje noima nijednoga Talijana, nalaze Talijano i čuju: „Evviva!“ Naprotiv jedva nalaze Hrvatah, gdje su ovi sami: uvijek i svuda ih zapuštavaju i nepriznavaju, to ih potlaćuju i na papiru. (Dobro! Dobro! — Govorniku čestitaju.)

Iz govora

ministra unutarnjih posala gosp. markiza Baquehema.

Zadnja razglabanja g. zastupnika za istarske izvaujke obćine — mislim njegov govoro od decembra prošle godine — obuhvaćaju podulju dobu od više desetotja; gospodin je zastupnik naime posegnuo mjestimice u doba godina šestdesetih, dapače u god. 1848. natrag; danas je ipak posegnuo natrag do Karla Volikoga (Živahna veselost). Gosp. zastupnik bio je već u ovom govoru od decembra toll dobar, da je naglasio, da ne može niti boćo učiniti odgovornom sadašnju vladu za izgreda, koji se dogodilo u to doba u Primorju.

On je govorio najprije o izkazih i izgredih, koji se dogodilo na štetu slavonjaka pučanstva pokrajino, proganjanja, kojim bijaše isto izloženo, napose također prvaci stranke, dak i takovi, koji pripadaju svećeničkomu stališu. Nu ustanovilo se je stvarno po izvidih, da bijaše u dugom razdoblju, na koje se protože razglabanje g. zastupnika, izgreda i izkaza. Takovih izgreda bijaše u Poređu, Buzetu, Pazinu, Opuzlju, Kopru, na otoku Krku, to možda još na jednom ili drugom mjestu Primorja ili na otocih.

Izgredi se dogodilo obćino točajom državnih, zemaljskih ili obćinskih izbora, kadno se pučanstvo nalazilo u razdraženom stanju, napose ako se je u kojem mjestu Primorja slavenska stranka sa talijanskom za pobjedu borila, a ti sastojahu većinom u tom, što bijaše slavenski zemljaci od drage ulične mladosti porugivani te izviždani. Jedan se je izgred dogodio u Buzetu, gdje je upravo slavenska stranka kod obćinskih izbora pobjedu izvojevala, jer je ista obćinoko talijanska narodnost, koji bijahu od pravašne obćinske uprave namjješćeni, kako se čini, opustila — ja to samo konstatiram, nekritizirajući toga, jer možda bi se bilo u kojem drugom mjestu Primorja, kod protivnog izpadka izbora, nešto slična dogodilo. — Velik izgred dogodio se na otoku Krku, kamo stiglo dva ili tri parobroda sa izletnicima, koji se na jednim dielom pučanstva otoka posvadiše. Tada se je bacilo sa otoka na parobrodo kamenje, a nasuprot sa parobrodo ugljovje na otok; izvidi nimo se ustanovilo — u koliko bijahu njeni predloženi, koji je prvi navalio, da li se je najprvo sa parobrodo na kopno ili prije od Krčana na parobrodo počelo baciti; možda se je sudbonom razpravom, koja se je od tada imala vršiti, tu stvar razjasnilo; toliko se je pako ustanovilo, da se je sa brodova kamenje na otok bacalo, da se je možda to kamenje na brod već prije sobom ponosilo. U Kopru nabacivana sa školnaka mladost među sobom rajčicama (Veselost), sa domaćim, kako se čini, pa aredi mehkim sredstvom za nabacivanje (Veselost), jer se isto ponavlja pravilno u izvidih o izgredih, a kod toga bijahu žalibože i nekoji odradli pogodjuni.

Dopuštam, istina je, da je došlo do tako žalostnih izgreda, nu mislim s toga, da ne bijaše potrebno neznatnije dogodjale povećavati i nekoje slušaje na temelju neistinitih obavijesti, neću reći izkriviti, nu ipak inače predetaviti, nego li se dogodilo.

Napose nije intinlo, da bijaše život i tjeloesna sigurnost slavenskih zastupnika u pogibolji kadno boravišo prigodom saborskih razprava u Poređu. U tom smielu bijaše dočudo preznanja, nu kotarsko poglavarstvo, premda ne bijaše toga umienja, poduzelo je ipak obćirno mjera, kojimi se je koljenu svrhu postiglo.

svajo bogoslužbeno svečanosti. Gosp. zastupnik rekao je onom prigodom, da je u stanju navesti imena Ja nu mogu tekođer navesti sva imena onih diocezanjskih svećenika, koji bijahu god. 1891. tečajem velikog čedna u Poređu.

Samo dvojica njih izpričaše se, nu nipošto radi briga za njihovu tjeloesnu sjugurnost, već jedan radi bolesti a drugi radi jednog pogroba. (Čujto!)

Moram se ogradiiti također proti tomu, što se stavlja g. namjestniku Primorja u usta riječi, koje da je izrekao napram jednoj deputaciji, a nije ih kazao.

On da je kazao, kao što navadja g. zastupnik, napram jednoj deputaciji izvana: „Non ste leni, co' preti, perché i preti vs menerà sulla cattiva strada“.

Gosp. namjestnik niti ne govori u ovom zanimivom naričju (Veselost), koje sakriva u toli kratkoma stavku tri slovničke pogriješke (Veselost). Gosp. je namjestnik gospodu iz te deputacije na poseve valjan način opomenuo, da ne postlaćuju ukraino agitatore. Ja mislim, da je valjana opomena (Posve pravo!) pametan savjet, te kad bi se ga držalo izvaujke pučanstva, nebi mu to zaista škodilo (Posve dobro!) Tomu savjetu mogli bi samo oni prigovoriti, koji se možda oslanjaju tom opazkom pogodjuni (Živahna odobravanje).

U opazkahl g. zastupnika igraju častopisai stranaka voliku ulogu. G. zastupnik predbacuje političkim i sudbonim oblastim, da postupaju proti slavenskim novinam strančarski i to na korist talijanskih. Ne mogu dati vrijednosti niti toj opazci. Istina je dakakako, da izlazi u Primorju više talijanskih nego li slavenskih novina. Talijanske novine izlaze i u vodernjih izdanjima. Za posljednjeg trogodišća, 1891. do 1893. bijaše zaplijenjeno 355 talijanskih, a 198 slavenskih novina. Zaplijenjeno bijahu dakle takija ike novine češće, nego li slavenske.

Medju slavenske novine ubrajam i one, koje izlaze u talijanskom jeziku, nu koje su slavenskih težnjah. Čudnovato je uvijek, ako se tko tuži na to, da se novine njegove stranke pliene, te kad se iatu sudbinu, možda još češće zaplijenjanje novinah drugo stranke želi. Ja mislim, da je to odvisno od našina pisanja novine. Novina, koja ide za dobikom i koja uredništvo računa na korist, izbjegavati će prije materijalno šteta, koje napokon ipak iz zaplione proizlaze, to će po koju misao pokrivenu donieti, dočim su one novine, koje nemoraju tražiti finanjalnih sredstva niti u sebi niti po sobi (Veselost. — Vrlo dobro!) više sklone neobazirati se na to, da izreku koju misao otvoreno, da možda širo krugove na otvoren i oštar način pisanja novine upozore.

Premda je g. zastupnik sa isvanjske obćine Voloskog odnošaje Primorja toli obćirno razpravio, i raspravljati obćidaje, ja mu moram — moguće da ga tim iznenadim — predbaciti pravninu u dvojakom smjeru. (Veselost. — Čujto! čujto!) Ako je hotio g. zastupnik podati, kako reče, vjernu i podpunu sliku svih izgreda, demonstacija i izkaza, koji se dogodilo u Primorju točajom više desetotja, tada bi bio morao to upodopuniti sa onimi izgredih, koje počinise slavenski stanovnici pokrajino na štetu talijansko pučanstva. Ja sam kod mojih izvida, u spielu kao političkih tako sudbonih oblastih našao na uz takovih dogodjaja — a isnesao ih je dialomicno također g. zastupnik istarskog veleposjeda u visokoj kači — koji se krođu upravo na istoj orti, kao i oni izgredi, o kojih sam malo prije govorio. To je pogodjuno jednog višeg orkevnog dostojanstvoinika, jedna navala na mladice is Motovuna, koji su pošli k novčanaju, navala na žandarmerijsku stražu itd. Ja mislim, da bi se imalo pustiti na stran ova predbacivanja a jedno i a drugo strano. (Posve pravo!) Uzme li se dobu od više desetotja, pak se navade povedi broj takovih

izgreda, to je moja mnenja, da se neima ipak radi toga sav puk drugo narodnosti odgovornosti diniti.

Nu imadem, da predbaom g. zastupnik u a jednog i drugog obaira praznino, koja mo više tije. Mislim, da bi bio mogao svakako, pošto je ovo pitanje toli obirno raspravio, navesti, što se je sve u pojedinom slučaju od strane političkih i sudbenih oblastih poduzelo.

Političke su oblasti posredovale, a sudbene su vršile svoju dužnost; političke oblasti vodile su izvode, to im je u najviše slučajeva pošlo za rukom krivice pronaći. Ovi bijahu kažnjeni i to strogo kažnjeni, ta im ne bijahu kazne oprošćene. Mogao sam takodje iz spisa razviditi, da su i obćinska poglavarstva svoju dužnost učinila, a mjestno redarestvo postupalo je djelomice, samo djelomice na poziv političkih oblastih.

Sada dolazim na predmet, o kojem ushah baš rado u visokoj kući govoriti, nu gospodin je zastupnik veći dio ovog zadnjeg govora tomu predmetu posvetio. Mislim usime one nepatriotičke izjave, one izražaje irendentističkih težnja, koji se dogodilo tečajem ove dugačke doba, ili da su se dogodili. Mogle je biti u jednom ili drugom mjestu Primorja takovog življa ili ga imade jošte dan današnji. Nu mislim, da vrijedi i ovdje ono, što sam jednom drugom prigodom u ovoj visokoj kući kazao, da nije naimo pošteđen nijedan narod od tih žalostnih pojava, to da se radi toga neima činiti odgovornim čitavo pučanstvo dotične narodnosti, tim manje, pošto je to pučanstvo neproti izgređom — kao što nam pokazuju najnoviji slučajevi i to u najnovije doba — dalo izražaja svojom očanom i pravom čućenju.

Jošto bih g. zastupniku u pamet doazao slijedeće dvie pomisli. Gospodin se je zastupnik, govorio o tiskovnih odnošajih, potužio na to, da kada donese koja novina koji nepatriotički izražaj ili izviesće o istom, a list ne bude zaplonjen, tada dodje taj događaj do znanja širim krugom pučanstva. To je poave pravu, te se ja kod toga pozivljam na ono, što sam upravo kazao, da nije moguće u nekojih slučajevih tome zaplonenom predurotiti. Ako se pako sve nepatriotičke izjave, koje se dogode tečajem desetljeća, pomnijio sakupi, te kronologički u visokoj kući podnese, (Posve dobro!) te ako predju tada u pokrajinske novine — u novino vlastite stranke, jer se radi o govoru jednog g. zastupnika te stranke, u novino protivnog smjera, da se usmogne govor kritizirati — a to se novine tada veoma razširi — radi toga se nemože više činiti odgovornom vladu.

Eto još jedne pomisli. Gospodin je zastupnik spomenuo i danas jedan pogrdni list, koji je doista datiran iz jednog mjestu Primorja, nipošto pako ikada u tom mjestu tiskan niti u istom razpadičan, već koji izlazi u inozemstvu. Ja neznam, da li je gosp. zastupniku poznato, da je taj pogrdni spis u zadnje doba prilično popravnino izlazio, jer mu je valjda gradiva povmanjkalo, to neznam, da li je g. zastupniku poznato, da je taj list od zadnjeg njegovog govora svoje etapee njegovim razglabljajem izpunjivao, to da je već pet velikih uvodnih članka o govoru g. zastupnika priobćio (Veslost. — Čujte!) te u bogatom formatu izašao (Veslost. — Čujte!) izrasiv u jednom od svojih zadnjih brojeva g. zastupniku ironički zahvalu za reklamu, koju je on svojim govorom listu njegovim težnjam učinio, to da je on t. pozorio na list osobe i mjesta, koja ga do tada nepoznavahu. (Veslost.) To nije za stalno g. zastupnik za izvanjske obćine Voloskog predvidjao, niti je taj uspjeh zalata želio. Ali o tom ću svršiti, jer se neću da izvrnem pogibolji, da dobijem i ja jednaku zahvalu od rođenog lista. (Veslost.)

Gosp. je zastupnik i danas kazao: ah, kako se vode službeni izvodi!

Obtuži li se na primjer predatojnika jedne političke oblasti prvo molbe radi nepravilnog postupanja ili protuzakonitih odredaba, — neć li on, pozvan, da o tomu izviesiti, sve moguće učiniti, da stvar po sebo najugodnije predatavi?

Na to odgovaram, da se vodi izvodi na taj način, da se nadoblasti, u ovom slučaju ministarstva, ne ograničuju na to, da zahtjevaju izviesće, već se pita spise, a iz ovih je razvidno, koje li odredbe bijahu u pojedinom slučaju izdane i u koliko bijahu utemeljene.

Ta ni g. zastupnik ne bijaše svjedočkom svih ovih događaja, koje nam je izpriopio. Ta on se poživlje često na pisma svojih prijatelja, koje pročitao tada u viedu. On se je ustručavao — pozivljamo se ovdje na njegov zadnji govor — priobćiti u viedu događaje, koje nije dočuo

sam vidio, ali koji mu bijahu dojavljeni od prijatelja, u koje imade — na temelju valjda poduljeg osobnog poznavanja — podpuno pouzdanje.

Ja sam sada u posve jednakom položaju. I ja sam u stanju, na temelju poduljeg službenog poznavanja sa političkim oblastim, da se mogu u leto podpuno pouzdati, to ćo dakle g. zastupnik pojmiti, da se je državo držim, dok mi se eventualno u pojedinom slučaju protivno ne dokaže, onog osvjedochenja, koje stekoh pomajjim, dugoljutim opažanjem službenog djelovanja političkih oblastih, da ono točno službu vrše i da one, pozvane, da izviesće o stvarih, o kojih se govori u viedu, — inistru samo ono prijave, što može on čitavo saviesiti u viedu zastupati. (Odobranje).

Stvarni izpravci

zastupnika prof. Vjekoslava Spinčića postavljeno u sjednici carovinskoga vieda od 14. aprila t. g. na govor ministra unutarnjih posala markiza Bacquehema:

„Morao bih na razglabljaja g. ministra unutarnjih posala više toga odgovoriti. N. danas ćo se pri stvarnom izpravku samo na nešto ograničiti.

Najprvo reče njegova prouzvišenost, da sam ja u svojem sadnjem razglabljaju od decembra zasiegao natrag u god. 1848., a u mojem govoru od prokjuđer dapače u osmo ili deveto stoljeće.

Ja izpravljam stvarno, da sam godinu 1848. jedinoo radi toga spomenuo, da u poradi stanje irendentizma u Gorici od godine 1893. s onim od godine 1848.; a u doba Karla Velikoga samo s toga, da se vidi, kako se pri tužbah između pučanstva i činovnika danas nastupa i kako se je postupalo pred tieću godina.

Drugo spominjemo, da je njegova prouzvišenost od 104 slučajaja, što ih naćno u mojem govoru od decembra, dva oznadićo kao nepravu, te se je proti nekim riećim u jednom slučaju ogradio. Njegova prouzvišenost reče, da nije istina, da je pogibolji izložen život i tjelesna sigurnost slavenkih zastupnika, kad se za saborskih razprava nalaze u Poruđu. Ja izpravljam stvarno, da u svom govoru od decembra nisam rekao, da je život i tjelesna sigurnost slavenkih zastupnika u Poruđu izložena pogibolji, već da sam u svojo vrijeme rekao, da ih u Poruđu pogrdjaju, izrugivaju, izviđavaju; po tom izpravljam stvarno govor ministra unutarnjih posala u toliko, da bijaše već i život i tjelesna sigurnost slavenkih zastupnika u Poruđu u pogibolji.

Nadnje je njegova prouzvišenost kazala, da takodje nije istina, da slavenki diocezanški svećenici ne mogu nikako doći u Poruđe, osobito u velikom čednu, da obave službu bođu.

Ja izpravljam stvarno, da bijahu dvojici svećenika porečke diocese u velikom čednu 1891. pripravljeno aurovo demonstracije, nu koje nisu bile izvedene, jer oni nisu došli u Poruđe.

Njegova prouzvišenost se je ogradiła proti tomu, da nu namjestniku Primorja u usta motnute rieći, koje da je tobože rekao jednoj deputaciji, a koje da nije rekao. Ja sam prislijon stvarno izpraviti, da je „najviši činovnik Primorja“ — tako sam rekao u svojem govoru — dotično rieći kazao slovenskoj deputaciji, što mi bijaše javljen dopisom sa više podpisa; ovdje ne odlučuje ni najmanje slovnička forma, u kojoj bijahu napisano ta rieći, jerbo su ih opetovali ljudi, koji o slovnicu ne imaju ni pojma, i koji su k tomu Slovenci. Da li je isti činovnik toj deputaciji kazao i drugih rieći, to mi nije poznato.

Nadalje mi se je predbaćio manjkavost u dvjakom obziru, onda prigovoro, ako i indirektno, da ja činim rekriminacije, te da obtužujem čitavo pučanstvo druge narodnosti. Druga manjkavost da je u tomu, što nisam naveo, šta se u svakom pojedinom slučaju poduzelo pol. ške i sudbene oblasti.

Izpravljam stvarno, da bijahu praznino u velikoj slici talijanskih izgreda proti Hrvatim i Slovincem veoma maleno, nešto je njegova prouzvišenost uzprkne svih obaviesnih od njemu podčinjenih činovnika i unaoć pomodi gospodina zastupnika za istarski veleposjed navoćo samo tri izgreda Hrvata proti Talijanom (biakup poreći, novaci i žandarmerije), da moji navodi nebijahu rekriminacije niti obtuživanja svega pučanstva druge narodnosti, već povio za pravdom i zakonitost, te da se nebi praznino u drugom obziru moglo izpuniti sa „ništa osbljina“.

Nadalje izpravljam stvarno, da nisam čitavo pučanstvo talijanske narodnosti u

Primorju okrivio radi irendentizma, već da sam se dapače proti takovim objadom izrićno ogradio.

Nadalje se je reklo, da sam nekom pogrdnom listu učinio na neki način reklamu.

Izpravljam stvarno, da za taj pogrdni list nisam učinio reklamo, već, ako se je u obće kakvu reklamu učinilo mojim govorom, ista se ima pripisati okolnostim, napose niekanju irendentizma, čimo je i bio izazvan moj govor.

Nadalje se je reklo: „Kad bi se pako sve nepatriotičke izjave, što su se dogodilo tokom desetljeća brižno sabralo i kronologički uredilo, to iznieslo pred visoku kuću itd.“

Ja izpravljam stvarno, da ja nisam pred visoku kuću iznio sve nepatriotičke izjave, koje su se dogodile tokom desetljeća, dapače da nisam iz zaplonjenih novin u obće ništa naveo, već sam samo spomenuo, da ima nepatriotičkih izjava.

Napokon se je reklo, da se česće pozivljamo na pisma svojih prijatelja, koja onda u viedu čitam. To ja ovdje u toliko izpravljam stvarno, da sam prokjuđer pročitao samo jedan dio pisma jednoga mega prijatelja, a taj je dio pisma sadržavao sud, nipošto kakav slučaj.

Obzirom na obaviesiti oblasti govorio sam već prokjuđer, a imao bih još mnogo šta reći, i medju tim nešto i o dopisivanju kotarskog poglavara u Voloskom sa obćinom Podgrad. Nu opažam samo, da sam takodje u decembru svojim govorom, u komu sam iznio ozbiljnih i žalostnih činjenica, vršio svoju dužnost kao zastupnik, to da nisam očekivao, da će se s tim govorom postupati, kako se je postupalo“.

Pogled po svietu.

U Trstu, dne 25. aprila 1894.

Austro-Ugarska. Jučer proslavili su skromno ali srdaćno svi narodi naše države četrdesetgodinšnju braka cesaro-kraljevskih supruga Njeg. Vel. Frana Josipa sa Njez. Vel. Jelisavom. Svi listovi bez razlike narodnosti i stranaka donose članke, pune ljubavi i odanosti do prejasnih cesarskih supruga, izkazujuć njima i čitavoj obitelji Habsburga iskrena čuštva odanosti i privrženosti.

Njeg. Velićanstvo polazi dne 26. t. mj. na podulji boravak u glavni grad Ugarske u Budimpeštu. Važnije viesti iz carevinskoga vieda naći će naši čitatelji na drugom mjestu. Ovdje nam valja jošte spomenuti, da nas je neugodno dirnuo govor ministra bogoštovja i nauke, kojim je preporučio u carevinskom viedu proraćun svoga ministarstva, osvrnuv se pri tom na želje i potrebe raznih narodnosti u pitanju školstva. Vićni smo doduše slušati nepovoljne za nas rieći sa ministarskih stolica, nu nikako nismo očekivali, da će i ministar Slaven, Poljak Madejski, pokazati toli malo ljubavi do onih Slavena Austrije, koji su u školstvu do sada vuzda zastupljani bili. Ministar želi naime, da si u pitanju školstva sami narodi pomognu ili da se za školstvo pojedinih pokrajina zauzmu dotična zemaljska zastupstva. Kad bismo mi slavoni Primorja, napose mi u Istri imali očekivati poboljšanje našega školstva od zemaljskih sabora, tad bismo na to zaista dugo čekati morali.

Hrvatski narod doživiti će — ako nas svi znaci nevaraju — novi udarac. Hrvatska gimnazija na Rieci, koja je Madjarom i jezickim izdajicam trn u peti, imala bi se privolom hrvatsko vlade već buduće školske godine preseliti iz Rieke na Sušak. Dogodi li se to, tad će Hrvati izgubiti na Rieci zadnju svoju tvrdjavu. Od tamo im odpravise najprije sodbenu oblast, zatim podžupanijeku, a sada hoće da maknu i gimnaziju. Hoće li Hrvati i taj zadnji udarac mirno podneti? — U bielom Zagrebu nagadjaju se obje opozicije o tom, da se posve ujedino u imenu i programu. Program zajednički bijaše jur prihvaćen, a ufajmo

so, da će se naši prvaci u banovini i u imonu složiti.

Srbija. Sutra dolazi u Beć noivoimenovani srbski poslanik na cesarskom dvoru, bivši predsjednik srbskog ministarstva g. Simić, koji je tu službu i prije u Beću obnašao.

Rusija. Zaruke velikoga kneza Nikolaja, buduće cara Rusije, pozdravljaju sav ruski narod iskrenim oduševljenjem. Brak ruskoga prietolonasljednika sa kneginjom hesenskom Alicom vezati će vezom rodbinstva njemaćku i englezku vladajuća obitelj sa ruskom carskom kućom.

Italija. Ministar predsjednik Crispi izjavio je jučer u parlamentu, da će vlada predložiti na razpravljjanje nove financijalne osnove, kojimi kani pomnožiti zemaljske prihode. U tom slučaju, da nebi bila vlada prisiljena raspustiti parlamenta, koji se sada protivi vladinim financijalnim predlogom.

Njemaćka. Kao znak dobrih odnošaja između Rusije i Njemaćke naziru mnogi u tom, što kani ljetos u Petrograd na podulji boravak brat njemaćkoga cesara prinoo Hinko. Niemoć prihvatise tu viest velikim zadovoljstvom, čim pokazahu, da im je mnogo stalo do prijateljstva sa moćnim susjedom, kao što je Rusija.

Franina i Jurina

Jur. Bi se zlodej emutil i ženakun!
Fr. Ča ti je Jure a modu, da sam sobun govorio?
Jur. A mora mi bit. Malo prej mi je povad kumpar, da ga je neki dan „mala“ Maro na cesto is. zala, tor na svi modj napastovala, da joj obća, da ćo za Kalabragovu kumpaniju votat.
Fr. Ma, ne zamori, ka je to?
Jur. Ejl ona ka oltari liže.
Fr. Aha, ona j' to; pak da njoj se nebi bolje pristala krucica, nego padat se va mužki posli.
Jur. Dragi ti, ah noznaš onu od pobeljeneh grobi, a tu drugu od vuka va ovdjoj kože.
Fr. Joh! znan, znan!

Mome rodu.

Žarka surlja
Domoljublja
Otaćbinom ejava;
Kuda sine,
Svo prosino,
Svakoga ogrieva.
Denak sloti
Oj! Hrvati
Svim nam veće sviće.
Pjuma leti,
Kud poloti,
Svako usnio biće.
Duća svaka
Od junaka
Hrvatska nam budi.
Zadajilo
Majke mile
Isto su nas grudi.
Dugo doba
Tudja zloba
Nana robstvom prioti.
Svak se sjeti,
Da osvoti
Otać naum kleti.
Borimo se,
Nedajmo se,
Da nas dućman gasi.
Nek hrvatska
Ljubav brateka
S dućmanom se srasi.

